

Akutní intoxikace - něco nového ?

**P. Ševčík, K. Muriová
KARIM FN Brno a LF MU Brno**

Kilab al-Sumum wa al-Mutahar- riz min al-Adwiya al-Qitala

Pojednání o jedech a jejich antidotech

Moses Maimonides
(někdy mezi lety 1190-1204)

Rozdělení

- Sebevražedné (95 %)
- Náhodné (děti, průmysl a zemědělství)
- Nenáhodné
  - drogy – adolescenti a mladí dospělí
  - zneužívání dětí
  - iatrogenní (zejména u seniorů)
  - vraždy

Cesta vstupu

- perorální cestou (95 %)
- perkutánní cestou (2 %)
- inhalační cestou (2 %)
- parenterální cestou (1 %)

Vyšetření

- Na otravu myslet vždy při náhlém nejasném zhoršení stavu z plného zdraví
- Anamnéza
- Klinické vyšetření
- Laboratorní vyšetření
- Kde hospitalizovat ?

Klinické vyšetření

- Základní životní funkce
- Celkové vyšetření vč. tělesné teploty
- Přidružená poranění, tlakové nekrózy
- Opakované žilní punkce
- Stav rohovek
- Potřísnění oděvu
- Indurace svalů

Indikace k přijetí na PIM

- Chybí reakce na slovní podněty
- Nutnost zajistit dýchací cesty
- Křeče
- $p\text{CO}_2$ nad 6 kPa, $p\text{O}_2$ pod 8 kPa
- Jiný než sinus. rytmus
- Sinusová tachykardie nad 110/min (TCA)
- STK pod 90 torr po doplnění objemu

Indikace k přijetí na PIM

- Předpoklad závažné otravy:
- Otravy s latencí
  - Salicyláty
  - Paracetamol
  - TCA
  - Lithium
  - Metylalkohol
  - Amanita phalloides

Terapie – obecné aspekty = čtvero opatření

- Podpůrná terapie
- Zabránění dalšího vstřebání jedu
- Urychlení eliminace jedu
- Specifická antidota

Podpůrná terapie

- Péče o akutně intoxikované sestává především z podpůrných opatření společných pro všechny kritické stavy.
- Aktivní opatření k urychlení eliminace jedu jsou doporučována jen ve výjimečných případech.

Podpůrná terapie

- Zajištění a ochrana DC
- Podpora nebo náhrada ventilace
- Doplnění objemu intravaskulární tekutiny
- Zajištění elektrolytové a vodní rovnováhy
- Korekce ABR
- Příležitostně – inotropní a vazoaktivní substance
- Terapie poruch rytmu
- Zavedení žaludeční sondy
- Léčba křečí
- Zajištění optimální tělesné teploty
- Ošetrovatelská péče

Antidota - příklady

- Anticholinergika
fyzostigmin
- Benzodiazepiny
flumazenil
- Digoxin
digitalis-antidot
- Etylenglykol
etanol, fomepizol
- Metanol
etanol, fomepizol
- Opioidy
naloxon
- Oxid uhlenatý
kyslík, ev. HBO
- PAD
glukóza
- Paracetamol
N-acetylcystein
- Vipera berus
Antitoxinum vipericum

TCA

- V ČR – amitriptylin, ale i klomipramin, imipramin, nortriptylin, prothiaden
- Patří mezi nejzávažnější – potenciální letální kardiovaskulární a neurologické účinky:
  - Útlum CNS + CAS, případně křeče; respir. insuficience vyžadující intubaci...
  - Sinus. tachykardie, prodloužení QRS, QTc, PQ, komor. tachykardie, KES, AVB, RBBB, hypotenze
  - Děti – arytmie a hypotenze méně často, ale jsou na TCA citlivější

TCA - terapie

- I pozdější výplach žaludku + uhlí
- Lehká alkalizace (NaHCO_3 1-2 mmol/kg – do zúžení QRS nebo pH 7,55; hyperventilace)
- Objemová náhrada při hypotenzi, ale často nutné vazopresory
- Lidokain nebo trimekain při komor. arytmi.
- Konvulze – diazepam, fenobarbital, v refrakterních případech fenytoin

TCA – diskutovaná terapie

- Fyzostigmin při vystupňovaných ACh příznacích. Ale zvyšuje riziko křečí a asystolie
- HP u komat (?) × HP a HD jsou neúčinné (vysoká rozpustnost v tucích a vazba na bílkoviny)
- Experimentálně:
  - glukagon
  - monoklonální PL proti TCA

Lithium

- Úzký terapeutický index a vysoká toxicita
- V ČR stále ještě u cca 2000 pac. k léčbě bipolárních afektivních poruch
- Zvracení, apatie, zmatenost, koma, třes, záchvaty křečí, prodloužení QT, diab. insipidus, dehydratace, MODS
- Deficit vody, Na, porucha renálních funkcí
- ↓ eliminace Li
- Riziko – zejména retardované preparáty

Lithium - terapie

- Výplach žaludku i pozdní
- Projímadla, výplach střeva
- Aktivní uhlí nemá význam
- Podpůrná léčba, elektrolyty, tekutiny
- HD – i opakovaná, alternativně CRRT:
  - při hlad. > 2 (4) mmol/l
  - po požití velkých dávek
  - symptomatictí pacienti
  - pac. s renální insuficiencí

Paracetamol

- Nejčastější otrava – v USA – časté Tx jater
- Po požití se rychle vstřebává – do 1 hod. je maximální plazm. hladina
- Latence hepatotoxicity – 12-36 hod.
- Není ztráta vědomí
- Bledý, zpocený, bolesti v epigastriu, nauzea
- Za několik d. – postupné známky selh. jater
- Toxic. d. 150 mg/kg nebo 7,5-10 g, u dětí 200 mg/kg
- Alkoholici, indukce CYP₄₅₀, malnutrice – 4-6 g
- Křivka toxických hladin (200 mg/l v prvních 4 h)

Paracetamol - terapie

- Výplach žaludku a uhlí – nejlépe do 1 hod.
- N-Acetylcystein 150 mg/kg iniciálně i.v., následována 150 mg/kg v dalších 20 hod.
- V USA – 140 mg/kg, pak 70 mg/kg á 4 hod. v 17 dávkách, tedy 3 dny – p.o. nebo i.v. Event. přidat antiemetika
- Nejúč. do 8 hod., lze i do 24 hod.
- Event. HP či HD při poč. hladině > 1000 mg/l

Etylénglykol

- Potenc. toxic. d. - 0,2 ml/kg, minim. LD 1,4-1,6 ml/kg, tedy cca 100 ml u dospělého
- Významná toxicita – sér. hladina > 500 mg/l.
- 1. fáze - podobné intoxikaci alkoholem, ↑ an gap, MAC, krystalurie, hypokalcemie, ev. edém mozku
- 2. fáze – myokard. dysfunkce, edém plic
- 3. fáze – AKI
- U přeživších – pozdní neurol. poruchy

Etylénglykol - terapie

- Odsátí a výplach žaludku, uhlí
- Etanol nebo fomepizol (4-metylpyrazolon)
- Fomepizol – nenavozuje opilost, nevyžaduje monitorování hladiny. Dávkování – 15 mg/kg i.v. následov. bolusy 10 mg/kg á 10 hod.
- Alkalizace
- HD – může probíhat současně s f. Indikace:
  - sér. hladina > 500 mg/l
  - požití letální dávky
  - refrakterní MAC
  - projevy orgánového postižení
- B1, B6, kyselina listová

Metanol

- Formaldehyd a kys. mravenčí
- Latence 12-36 hod
- Těžká MAC s Kussmaulovým dýcháním
- Akutní papilitida optického n.
- Poškoz. BG, pankreatu
- Odsátí a výplach žaludku
- Alkalizace
- Etanol nebo fomepizol
- Časná HD, zdvojnásobit etanol
- B1, B6, kyselina listová (urychluje přeměnu solí kyseliny mravenčí)

Ad fomepizol

- Není-li AKI, je clearance etylenglykolu rychlá, není tudíž nutné fomepizol podávat dlouho.
- Metanol má dlouhý eliminační poločas – není-li HD, je nutno podávat f. déle.
- Obdrží-li pac. fomepizol u otravy EG před nástupem signif. acidózy, nemusí být nutná HD.
- Totéž u vybraných pac. intoxikovaných metanolem, u nichž nejsou známky neurologického nebo očního poškození nebo těžká acidóza.
- Je-li HD, pak kompenzovat eliminaci f. dávkou 1 mg/kg/h.
- F. je antidotem 1. volby u EG a M intox. **ICM 2005**

Oxid uhelnatý

- Afinita CO k Hb – 240x vyšší
- Tkáňová hypoxemie (např. AIM) → MAC
- 10-30 % COHb - bolesti hlavy, závratě, nauzea-zvrac.
- > 50 % COHb – koma, křeče, KV kolaps, smrt
- 100 % O₂ - poločas COHb 40-90 min.
- HBO – poločas COHb 15-30 min.
- 3 sezení HBO/24 hod. snižují výskyt pozdních neuropsychických následků

Nejčastěji užívané drogy na světě

- Konopí 150 mil osob
- Amfetaminy 38 mil osob
- Opioidy 15 mil osob
- Kokain 13 mil osob

Excitační drogy

Amfetaminy a kokain jsou stimulanty, která působí na centrálních monoaminergních neuronech a produkují akutní psychomotorickou aktivaci a dlouhotrvající změny chování včetně návykového chování a psychóz.

„Excitované delirium“

- Zmatenost
- Neklid
- Hypertenze
- Tachykardie
- Arytmie
- Křeče
- Hypertermie
- Rabdomyolýza
- MAC
- Zástava dechu
- Náhlá smrt

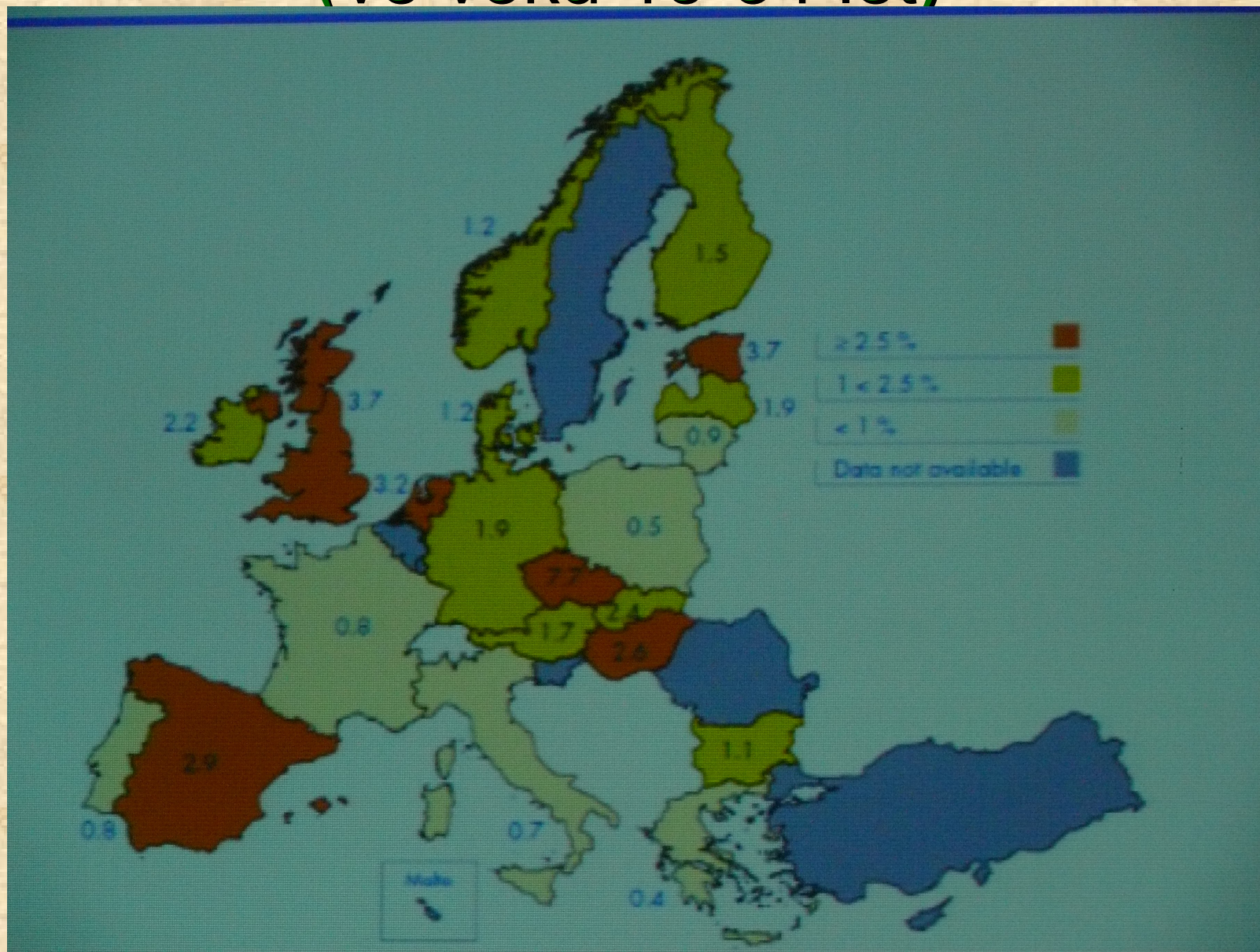
Amfetaminy

- Met-amfetamin („crank“, „ice“); MDMA -metylen-dioxy-metamfetamin („ecstasy“); MDA – metylen-dioxy-amfetamin; PEA – phenyl-etyl-amin; amfetamin
- Stimulace CNS, periferní uvolnění KA a inhibice jejich zpětného vychytávání nebo inhibice MAO.
- Smrt může nastat z hypertermie, arytmii, status epilepticus, nitrolebního krvácení, fulminantního selhání jater, aspir. pneum.

Extáze - prevalence v EU - 2006 (ve věku 15-34 let)

Amfetaminy - terapie

- Podpůrná léčba vč. ev. UPV
- Hypertenze – fentolamin, nitroprusid, dihydralazin, NTGI - vazodilatancia
- Tachyarytmie – esmolol, propranolol
- Agitace – butyrofenony (haloperidol), BDZ, fenothiaziny
- Hypertermie – aktivní chlazení. Dantrolen je diskutabilní – NÚ vč. hepatotox.
- HD a HP - neúčinné

Lipidové emulze jako antidotum

- Slibné při otravách vysoce lipofilními látkami s rychlou KV nebo CNS toxicitou
- Nejvíce důkazů – intox. LA na zvířecích modelech
- I.v. lipidy – dobrý bezpečnostní profil, levné, běžně skladovatelné, 2 roky expirace
- Intoxikace LA, TCA, Ca blokátory, β blokátory

Uštknutí zmijí obecnou

- *Vipera berus* – jediný volně žijící jedovatý had v ČR
- Světlejší partie lesů, kamenité, skalnaté, porostlé i vyprahlé terény
- Louky v okolí vodních ploch, okraje bažin a slatin
- Hojnější je v podhorských a horských oblastech

Uštknutí zmijí obecnou

- Desítky až stovky kousnutí ročně
- 60 % lokální až lehká reakce
- 25 % střední reakce se zvracením, průjmy, hypotenzí
- 15 % těžká reakce se šokem nebo angioneurotickým edémem
- Toxiny (enzymy) cirkulační vazodilatační, hemoraginy, minimum látek cytotoxických a ovlivňujících koagulaci

Uštknutí zmijí obecnou - terapie

- Znehybnění pacienta a postižené končetiny
- Ne: rozřezávání, vysávání rány, zaškrcení !
- Kortikosteroidy
- Symptomatická léčba, případná terapie alergické reakce či anafylaktického šoku
- Specifická imunoterapie – antisérum – indik. :
  - Refrakterní hypotenze
  - Závažné příznaky CNS a GIT
  - Leu > 20, MAC, ekg změny, ↑ CK, koagulopatie
  - Extenzivní otok, zvláště hemoragický
  - Děti – při závažnějších příznacích

Uštknutí zmijí obecnou - terapie

- **Specifická imunoterapie – KI:**
  - Lehká a střední intoxikace
  - Intoxikace v přednemocniční péči
  - Alergická anamnéza
- **Séra:**
  - Antitoxinum vipericum – koňské – dovoz do ČR
  - Viperatab (USA) – ovčí Fab, zatím není v ČR dostupné
- **Podání:**
  - premedikace antihistaminikem a kortikoidem
  - i.d. test není doporučován
  - i.v. infúze 30-45 min

Poslední slovo

Poslední slovo

Zákon Borgiaů

Poslední slovo

Zákon Borgiaů

„Použití dvou smrtelných jedů je jistější než použití jednoho.“

Poslední slovo

Zákon Borgiaů

„Použití dvou smrtelných jedů je jistější než použití jednoho.“

Caesare Borgia